

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

**Henricus, de Sancto Ignatio
Leodii, 1709**

Caput I. Circumstantiarum natura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](#)

referantur. Ibidem. Quia, ut ait a. 3. *totum quod homo est, & quod potest, & habet, ordinandum est ad Deum.* Unde concludit: *Et ideo omnis actus humanus bonus, vel malus, habet rationem meriti vel demeriti apud Deum, quantum est ex ipsa ratione actus, id est, quantum est ex ratione operis, praescindendo a statu operantis, an scilicet sit, vel non sit in statu gratiae gratum facientis.* Quem statum S. Doctor requirit ad meritum simpliciter dictum, seu dignum. De quo proinde intelligendus est, siquando contrarium videatur.

¹²¹ Præterea S. Doctor ibidem q. 114. a. 4. dicit, quod *meritum vita eterno primo pertinet ad charitatem; ad alias autem virtutes secundario, secundum quod earum actus a charitate imperatur.* Unde sic argumentor: Omnis actus in individuo bene factus, vel est charitatis, vel a charitate imperatus, juxta S. Doctorem (neque

enim admittit actum in individuo bene factum, nisi relatum in Deum finem ultimum: quod secundum ipsum pertinet ad charitatem); sed omnis actus, qui vel est charitatis, vel a charitate imperatus, est meritorius: cum meritum primum pertineat ad charitatem. Er-

go. Denique 2. 2. q. 104. dicit, quod *quacumque virtus opera ex hoc sunt meritoria apud Deum, quod sunt ut obediatur voluntati divine.* Sed quacumque sunt finaliter propter Deum (uti sunt omnia opera in individuo bona, seu bene facta) sunt (saltem virtualiter) ut obediatur voluntati divinae; utpote quae vult, ut omnia sunt propter Deum. Enimvero omnia opera in individuo bene facta sunt ex charitate, seu Dei propter se amore. Charitas autem, seu Dei propter se amor, omnia facit quia placita sunt Deo.

LIBER QUARTUS.

Amor circumspectus.

Quis ordinatè amat, aspicit quod alpicendum est, ne quid ordinationi deficit amoris, ne quid bonitati deficit actionis. Neque enim ex passione agit, vel ex impetu, sicut bruta. Advigilat, ne sensualitas premet, ne ira excandescat, ne insolecat auctoritas, ratio evagetur, fugiat prudentia, labatur lingua. Quia motus ipius præcedit ordinatio & trutina debitæ circumspecctionis. Considerat omnes circumstantias operis, ne quid ei debitum deficit, & ne indebitum adsit. Omnen electionem executionemque ipsius tria hæc prævenit consideratio: *An liceat? deinde, an deceat? postremo, an expedit?* uti Doctor Mellifluus considerandum monet. Quippe, ut lib. 4. de considerat. c. 4. ait: *turpe est tibi sapientia retractare quod feceris, & iudicium tuum frequenter periclitari non decet.* Diligenter proinde omne quod faciendum est, tracta apud te.... tracta ante factum: *quia post factum sera retractatio est.* Nec istam considerationem ordinatè amans prætermittit, eo quod nisi actus suos, quamlibet ex objecto bonos, in debitum referat finem, cæterisque debitis ornet circumstantias, seminabit multum, sed inferet parum; comedet, & non satiabitur; bibet, & non inebriabitur; operietur, & non calefiet; mercedes congregabit, easque mittet in sacculum pertusum. Ad quod præcavendum opera pretium est sequentia de humanorum actuum circumstantias observare.

CAPUT I.

Circumstantiarum natura.

Circumstantia est particularis conditio actus humani, extra substantiam ipsius existens;

Tom. I.

aliquid tamen ad moralitatem, seu bonitatem vel malitiam ipsius conferens. Actus quippe humani, ultra primariam bonitatem, vel malitiam, quam habent ex objecto, alteram secundariam habent ex circumstantiis. Nam *sunt in rebus naturalibus non inventur tota plenitudo perfectionis ex forma, qua dat speciem* (ait Aquinas 1. 2. q. 18. a. 3.) *sed multum superadditur ex supervenientibus accidentibus; sunt in homine, ex figura, colore, & aliis: ita dicendum de actione, cuius perfectio non tota consistit in sua specie primaria (quaæ petitur ex objecto) sed aliquid additur ex his quaæ adveniunt tamquam accidentia quedam.* Et hujusmodi sunt circumstantiae debite.

Porrò ista secundaria bonitas, vel malitia, ² qua ex circumstantiis provenit, aliquando est specifica, seu mutans speciem; aliquando solum aggravans, vel diminuens intra eamdem speciem. Quod enim dentur circumstantia speciem mutantes, Tridentinum less. 14. c. 5. & can. 7. declarat, dum ait, necessariò confitendas esse circumstantias, *qua speciem peccati mutant.*

Neque contra rationem circumstantiæ, id ³ est, accidentis, quæ talis, est dare speciem secundariam, & accidentalem (quæ utique supponit actum in specie primaria, in genere moris jam constitutum) licet sit contra rationem circumstantiæ, dare speciem primariam. Hoc namque usque adeò spectat ad objectum, ut siquando circumstantia det actui primam speciem, in genere moris, quatenus eam dat, esse definit circumstantia, objectique rationem sortiatur, ut S. Thomas tradit 1. 2. q. 19. a. 10. ad 2. Circumstantia quippe, vanæ gloriæ v. g. quatenus eleemosynæ ob eam factæ,

F f

dans primam speciem malitiae, circumstantia non est eleemosyna male facta. Ut enim circumstantia maneat circumstantia, supervenire debet actui, in prima specie bonitatis, vel malitiae jam constituto, speciem illam augendo, vel aliam ei bonitatis, aut malitiae speciem adjicendo.

C A P U T I I.

Circumstantia septem.

4 Circumstantias quatuordecim assignat D. Bonaventura in 4. dist. 16. dub. 9. versibus hisce comprehensas:

*Aggravat ordo, locus, persona, scientia, tempus,
etas, conditio, numerus, mora, copia, causa,
Est modus in culpa, status altus, lucta purilla.*

Sed eas S. Thomas (post Tullium, & Damascenum) septenario hoc numero comprehendit:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Quarum tres se tenent ex parte agentis, seu cause, videlicet quis, quibus auxiliis, & cur. *Quis* enim designat causam principalem. *Quibus auxiliis*, causam instrumentalem. *Cur*, causam finalem. Tres tenent se ex parte actus, scilicet *quomodo*, *ubi*, *quando*. Septima tenet se ex parte objecti, scilicet *quid*.

5 Ceterum circumstantia *quis* non designat personam ipsam agentem secundum se; sed qualitatem, seu conditionem ipsius, an scilicet, sit religiosa, conjugata, &c. An Episcopus, Praelatus, &c. Frequenter quippe accedit, quod ratione qualitatis personae agentis, actus vel sit scandalosus, vel sacrilegus, &c. qualis alioqui non esset. Frequenter etiam bonitas vel malitia ipsius inde accrescit, intra eamdem speciem. Fornicatio namque Episcopi peccatum est procul dubio gravius fornicatione simplicis Sacerdotis; quemadmodum & Sacerdotis forniciatio gravior est fornicatione Diaconi, & Subdiaconi. Similiter humiliatio personae valde nobilis erga vitem personam, longe majoris est bonitatis ac meriti, quam humiliatio personae vilis erga valde nobilem.

6 Circumstantia *quid*, vel *circa quid*, objecti substantiam non denotat, sed qualitatem, vel quantitatem, vel qualitatem personae circa quam peccatur, v.g. an res furto sublata sacra sit vel profana; gravis, an levis; an persona, cui detraxisti, sit sacra; an superior tuus; an persona, quacum fornicatus fuisti, soluta sit, vel conjugata, vel sacra, vel consanguinea, vel affinis.

7 *Ubi*, & *quando* non significant nudum locum, & tempus, secundum se, sed speciam loci, vel temporis qualitatem, v.g. an locus, ubi furtum, vel homicidium, vel fornicationem perpetrasti, sit facer; an tempus,

quo servile opus fecisti, festivum fuerit. Quædam enim uno loco, vel tempore prohibentur, non alio. Quædam etiam, ratione loci, vel temporis, speciam, vel majorem contrahunt malitiam, prout ostendemus lib. 9. c. 10.

Quibus auxiliis, qualitatem indigit adiutoris, vel instrumenti, vel medii, quo ulti es ad opus perficiendum, an v. g. ulti sis ope dæmonis, vel alterius hominis ad nocendum, an ope lenonis ad pelliciendum ad fornicationem, an re sacrâ ad usus profanos, &c.

Cur, finem extrinsecum actus, seu operantis, designat (an v. g. oraveris propter vanam gloriam); non finem intrinsecum, seu operis. Hic namque ad substantiam actus spectat, non ad circumstantiam.

Quomodo, denotat modum accidentalem actus, v. g. fueritne intensus, an remissus; an efficax, an inefficax; an diu, an parum duraverit, &c.

C A P U T I I I.

Quando actus ex objecto, adeoque ex specie sua & officio bonus, non fit ob specificam bonitatem suam, sed ob finem malum, v. g. ob vanam gloriam, non est moraliter bonus, sed totus malus: secus dum fit ob specificam bonitatem suam, licet cum defectu relationis in Deum.

Prima pars confitat ex Evangelico oraculo: **I** *Si oculus tuus* (id est, intentio) *nequam fuerit, totum corpus* (id est, opus) *tuum tenebrosum erit*, id est, malum. Matth. 6. Sic enim oraculum istud communiter intelligunt Sancti, nominatim Augustinus l. 4. contra Julian. c. 3. Unde Boëtius Topic. l. 3. c. 1. *Cujus finis malus, ipsum quoque malum est.* Et vulgata paræmia: *Quotiescumque intentio est prava, etiam electio prava est.*

Cujus ratio est, quia dum actus ex objecto bonus non fit ob specificam bonitatem suam, eam non participat, sed malitiam pravi finis, propter quem fit. Quod enim fit propter finem malum, ei positivè applicatur, & subservit, velut medium fini, ac velut ancilla dominæ. Quemadmodum ergo manus, vel uestis, positivè applicata pici, per eam inquinatur, & ancilla dominae subversiens in malo, participat malitiam ipsius; ita similiter, &c. Confer, quæ ad idem dixi libro præcedenti n. 74.

Altera pars fundatur, tum in Tridentino 1, sess. 14. c. 4. definiente, attritionem, ex gehennæ & pœnarum metu conceptam, esse bonum motum & *Spiritus sancti impulsus*. Tum in doctrina Ecclesiæ, quæ per Pium V. damnavit propositionem quæ asserit, *virtutes Philosophorum esse vitia*, & per Alexandrum VIII. proscriptis eam quæ dicit, odium peccati, merè ob ejus turpitudinem, esse peccatum.

Ex qua doctrina Catholicæ Doctores recte 14